

METODERAPPORT

Sak: Politiets passivitet/manglende interesse for organisert prostitusjon
Journalister: Grad Steiro, Eystein Røssum og Trond Nygard-Sture, Bergens Tidende
Arbeidsperiode: Sommeren 2003 til januar 2005.
Publisert: September 2004 til januar 2005 i Bergens Tidende.

Innledning

Metoderapporten dekker en del av en større artikkelserie vi kalte «Grenseløs kriminalitet». Den viktigste delen av serien omhandlet Hordaland politidistrikts sviktende innsats mot den organiserte prostitusjonen i Bergen, til tross for festtaler og klare pålegg om prioritering fra justisminister Odd Einar Dørum og Politidirektoratet.

Ideen til serien oppsto på høsten i fjor. Utgangspunktet var at stadig flere av kriminalsakene Bergens Tidende omtalte i spaltene hadde forgreininger til utlandet, og da spesielt til den tidligere Østblokken. Journalistene Trond Nygard-Sture og Gard Steiro begynte arbeidet med å kartlegge hva slags temaer som kunne høre hjemme i en slik serie, hva slags saker det kunne være håp om å få til, og hvor lang tid arbeidet måtte forventes å ta.

Problemstilling

Ledelsen i politidistriktet uttalte flere ganger at organisert prostitusjonsvirksomhet ikke var et problem i Bergen. De ønsket derfor ikke å bruke ressurser på å etterforske mulige brudd på hallikparagrafen eller kartlegge markedet.

Vår hypotese var at markedet var betydelig større enn politiet ga uttrykk for. Men det viste seg at verken Bergen kommune eller frivillige organisasjoner hadde gjort forsøk på å kartlegge innemarkedet i Bergen. Utekontakten mente at det fantes utenlandske prostituerte i Bergen, og at noen av dem kunne være ofre for trafficking. Men de hadde ikke tallmateriale som underbygget påstanden.

Metode

Vi begynte derfor å kartlegge markedet på egenhånd. Dette arbeidet tok vi fatt på for et og et halvt år siden; i august 2003. Vi registrerte såkalte eskorteannonser på tre forskjellige nettsider og avisen SøndagSøndag. Alle annonsene ble av dokumentasjonshensyn lagret elektronisk. Dessuten lagret og systematiserte vi telefonnumre, «kunsternavn», utdrag av annonsetekst, bilder og oppgitt alder i et regneark.

I løpet av ett år lagret vi 102 forskjellige annonser. Dette arbeidet ble gjort sporadisk, med jevne mellomrom, innimellom annet arbeid. Om vi hadde vært mer aktive, sjekket flere nettsider, ville tallet vært langt høyere. Omfanget av annonser tydet etter vår mening på at sexmarkedet i Bergen var større enn politiet antok.

Annonsene ga oss også annen verdifull informasjon. Vi oppdaget at mange prostituerte opererte med samme telefonnumre. Dessuten reagerte vi på at ulike kvinner oppga numre som var svært like – for eksempel at syv av sifrene i mobilnumrene deres var identiske. Flere numre var dessuten registrert på samme adresser i Oslo. Dette kunne indikere at virksomheten var mer organisert enn bergenspolitiet trodde. I Oslo hadde politiet oppdaget at flere prostituerte,

spredt over flere leiligheter, hadde samme telefonnummer. Kundene ringte til et «sentralbord» som gjorde avtaler på vegne av de prostituerte. Sentralbordet var styrt av bakmenn.

Ved å registrerte annonser fikk vi ammunisjon til å konfrontere politiet. Vi skaffet oss også en viss detaljoversikt over konkrete aktører i markedet. Delvis som følge av egne undersøkelser, dels som følge av tips etter at de første artiklene stod på trykk i september i fjor.

Dette fikk vi nytte av da politiet aksjonerte mot den estiske hallikligaen i januar 2005. Da hadde vi allerede mye kunnskap om virksomheten deres. Dessuten fikk vi kontakt med enkelte prostituerte. Tilfeldigvis hadde vi en russisktalende journalist fra Ukraina utplassert i avisen på denne tiden. Hun ringte numrene vi hadde lagret, sjekket hvor kvinnene kom fra og skaffet oss intervjuavtaler.

I samme periode registrerte vi oss på et diskusjonsforum for horekunder på internett. Her vurderte og kommenterte kundene prostituerte de hadde kjøpt sex fra. Disse innleggene ga oss verdifull informasjon om kvinnene vi allerede hadde registrert i vår database.

Fremdrift i arbeidet

Journalistene intervjuet også en østeuropeisk kvinne anonymt, som hadde lang erfaring fra in- nendørsmarkedet i Bergen. Hun fortalte både om halliker, frykt for politiet og overgrep fra kunder i Bergen. Det ble videre gjennomført intervjuer med en rekke politifolk i Stavanger og Oslo, med Pro-senteret i Oslo og med trafficking-organisasjoner i Litauen. Regjeringens handlingsplan mot trafficking , ulike forskningsrapporter om temaet og annet skriftlig materiale om emnet ble finlest.

Avisen gjorde også to reiser til Litauen. Her sporet journalistene opp familiene til to av kvinnene som hadde vært aktive i organisert prostitusjon i Bergen, før de ble utvist av politiet. Avisen kunne dokumentere at bordellet de hadde jobbet ved aldri ble etterforsket da politiet oppdaget hva som foregikk.

Kilder

Metodene og sjangerbruken har stort sett vært tradisjonelle: intervjuer, lesing av en rekke rapporter, dommer, avisutklipp og annet skriftlig materiale, samt to reportasjereiser.

Vi brukte kilder fra et stort antall miljøer og steder i inn- og utland:

Kilder som drev som prostituert samt slektninger

- Anonymiserte intervjuobjekt i Norge og Litauen

Kilder med kontakt med prostituerte:

- Missing Persons Families Support Center i Vilnius
- En støttegruppe for trafficking-ofre i Panevezys, Litauen
- Women's Issues Information Centre, Litauen
- Utekontakten i Bergen
- Krisesenteret Bergen
- Kvinnefronten i Bergen
- Albertine-gruppen i Stavanger
- Kirkens bymisjon, Bergen
- PRO-senteret, Bergen
- FAFO

- Eierne av to hus i Bergen som ble brukt som bordell

Etterforskningskilder:

- Flere kilder i Hordaland politidistrikt
- En rekke kilder i Oslo pd, Stavanger pd, Kripos og Politidirektoratet
- Flere kilder i Vilnius politi, Litauen, samt Rikskriminalpolisen i Sverige

Politiske kilder

- Politikere på Stortinget

Publisering

Den første artikkelen i serien «Grenseløs kriminalitet» stod på trykk 24. september 2004 og var hovedoppslag i Bergens Tidende. Forsidetittelen var «Politiet lar hallikene slippe unna», med undertittelen «Ingen bakmenn avslørt i Bergen siden år 2000».

Også dagen etter var dette hovedoppslag i BT, da med historien om to litauiske kvinner som ble funnet på et bordell i Bergen for et par år siden. De ble sendt ut av landet, uten at saken ble etterforsket av politiet. Til tross for at bevisene lå rett fremfor nesen på dem.

Siste artikkel stod på trykk i midten av januar, da politiet aksjonerte mot en estisk hallik-liga.

Konsekvenser

Artikkelserien førte til at politimesteren i Hordaland, til tross for svært flåsete innledningsvis, tok selvkritikk på at de ikke hadde gjort mer med problemet. Saken er tatt opp politisk både overfor byrådet i Bergen og i Stortingets spørretime, og alle har lovet bot og bedring.

I midten av januar gjennomført Hordaland politidistrikt en større aksjon mot det internasjonale prostitusjonsmiljøet i Bergen. Fire personer fra Baltikum ble pågrepet og siktet. Denne ene saken involverte et titall prostituerte. Politiet innrømmer at årsaken til at de har opprioritert organisert prostitusjon kraftig, er BTs artikkelserie.

Bergen, 20. januar 2005

Gard Steiro

Eystein Røssum

Trond Nygard-Sture